

Sag C-672/23

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

13. november 2023

Forelæggende ret:

Gerechtshof Amsterdam (Nederlandene)

Afgørelse af:

19. september 2023

Sagsøgere og appellanter:

Electricity & Water Authority of the Government of Bahrain

GCC Interconnection Authority

Kuwait Ministry of Electricity and Water

Oman Electricity Transmission Company SAOC

Sagsøgte og appelindstævnte:

Prysmian Netherlands BV

Draka Holding BV

Prysmian Cavi e Sistemi Srl

Pirelli & C. SpA

Prysmian SpA

The Goldman Sachs Group Inc.

ANN BV

ABB Holdings BV

ABB AB

ABB Ltd

Nexans Nederland BV

Nexans Cabling Solutions BV

Nexans Participations SA

Nexans SA

Nexans France SAS

Hovedsagens genstand

Appel til prøvelse af dom afsagt af Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam, Nederlandene, herefter også »Rechtbank«), hvorved denne ret erklærede sig inkompetent til at pådømme søgsmål mod de parter, som ikke er hjemmehørende i Nederlandene, i en sag vedrørende en skade som følge af et kartel.

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

Fortolkningen af artikel 8, nr. 1), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (herefter »Bruxelles-Ia-forordningen«)

Præjudicielle spørgsmål

Spørgsmål 1a

Foreligger der en snæver forbindelse som omhandlet i Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), mellem

i) på den ene side et søgsmål mod en hovedsagsøgt, der ikke er adressat for en kartelafgørelse fra Kommissionen, men som en enhed, hvorom det hævdes, at den hører til en virksomhed i henhold til EU-konkurrenceretten (herefter »virksomhed«), pålægges top-down-hæftelsen for en fastslået overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud, og

ii) på den anden side et søgsmål mod

(A) en medsagsøgt, som er adressat for denne afgørelse, og/eller

(B) en medsagsøgt, som ikke er adressat for afgørelsen, og hvorom det hævdes, at den pågældende som en retlig enhed hører til en virksomhed, som ved afgørelsen er blevet holdt ansvarlig i offentligt-retlig henseende for overtrædelsen af det EU-retlige kartelforbud?

Gør det i denne forbindelse en forskel,

(a) om den hovedsagsøgte, der er blevet pålagt top-down-hæftelsen, i kartelperioden blot ejede og forvaltede aktier

(b) – såfremt spørgsmål 4a besvares bekræftende – om den hovedsagsøgte, der er blevet pålagt top-down-hæftelsen, deltog i fremstillingen, distributionen, salget og/eller leveringen af kartelomfattede produkter og/eller i leveringen af kartelomfattede tjenesteydelser

(c) om den medsagsøgte, der er adressat for afgørelsen, i denne afgørelse kvalificeres som

(i) en faktisk deltager i kartellet i den forstand, at vedkommende faktisk deltog i den eller de aftaler, der overtrådte konkurrencereglerne, og/eller i den samordnede praksis, eller

(ii) en retlig enhed, der hører til den virksomhed, som er blevet holdt ansvarlig i offentligt-retlig henseende for overtrædelsen af det EU-retlige kartelforbud

(d) om den medsagsøgte, der ikke er adressat for afgørelsen, faktisk har fremstillet, distribueret, solgt og/eller leveret kartelomfattede produkter og/eller faktisk har leveret kartelomfattede tjenesteydelser

(e) om den hovedsagsøgte og den medsagsøgte hører til den samme virksomhed eller ikke

(f) om sagsøgerne direkte eller indirekte har købt produkter af den hovedsagsøgte og/eller direkte eller indirekte har gjort brug af dennes tjenesteydelser?

Spørgsmål 1b

Har det betydning for besvarelsen af spørgsmål 1a, om det kan forudses eller ikke, at den pågældende medsagsøgte vil blive sagsøgt ved den ret, der er kompetent med hensyn til den hovedsagsøgte? Er denne forudsigelighed i så fald et separat kriterium ved anvendelsen af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1)? Foreligger der principielt en sådan forudsigelighed henset til dommen i sagen Sumal af 6. oktober 2021 (C-882/19, EU:C:2021:800)? I hvilket omfang kan det på baggrund af de i spørgsmål 1a nævnte omstændigheder [litra a)-f)] i den foreliggende sag forudses, at den medsagsøgte vil blive sagsøgt ved den ret, der er kompetent med hensyn til den hovedsagsøgte?

Spørgsmål 2

Skal der ved fastlæggelsen af kompetencen også tages hensyn til, om søgsmålet mod den hovedsagsøgte eventuelt vil blive taget til følge? Er det i så fald tilstrækkeligt ved denne bedømmelse, at det ikke på forhånd kan udelukkes, at søgsmålet vil blive taget til følge?

Spørgsmål 3a

Omfatter den EU-retlige ret til erstatning, som enhver har ret til på grund af en konstateret overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud, retten til at gøre en skade gældende, som er opstået uden for EØS?

Spørgsmål 3b

Skal eller kan den i konkurrenceretten anerkendte formodning for, at moderselskaberne (som er blevet pålagt bøder) udøver bestemmende indflydelse på datterselskabernes økonomiske aktivitet («Akzo-formodningen»), anvendes i (civilretlige) sager om skader som følge af et kartel?

Spørgsmål 3c

Opfylder et mellemholdingselskab, som udelukkende forvalter og ejer aktier, det andet Sumal-kriterium (udøvelse af en økonomisk aktivitet, der har en konkret forbindelse med genstanden for den overtrædelse, som moderselskabet er blevet holdt ansvarlig for)?

Spørgsmål 4a

Kan forskellige sagsøgte med hjemsted i samme medlemsstat i forbindelse med anvendelsen af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), være hovedsagsøgte (sammen)?

Spørgsmål 4b

Fastlægger Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), den stedligt kompetente ret direkte og umiddelbart under tilsidesættelse af national lovgivning?

Spørgsmål 4c

Såfremt spørgsmål 4a besvares benægtende – således at kun én sagsøgt kan være hovedsagsøgt – og spørgsmål 4b besvares bekræftende – således at Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), fastlægger den stedligt kompetente ret umiddelbart under tilsidesættelse af national lovgivning:

Er der ved anvendelsen af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), mulighed for en intern hjemvisning til retten på stedet for den sagsøgtes hjemsted i den samme medlemsstat?

Anførte EU-retlige forskrifter

Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (herefter »TEUF«), artikel 101

Aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (herefter »EØS-aftalen«), artikel 53

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, artikel 4, stk. 1, artikel 6, stk. 1, artikel 7, nr. 1)-3), artikel 8, nr. 1), og artikel 11, stk. 1, litra b)

Anførte nationale forskrifter

Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (den civile retsplejelov), artikel 107, artikel 110, stk. 1 og 3, artikel 209 og artikel 612

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Denne sag vedrører fastlæggelsen af de sagsøgte solidariske hæftelse for den skade, der er forårsaget af en samlet og vedvarende overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud (artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53), som blev fastslået i Kommissionens afgørelse C(2014) 2139 final af 2. april 2014, sag AT.39610 – Elkabler (herefter »afgørelsen«). Afgørelsen vedrører et rent kartel inden for jord- og undervandskabler samt supplerende produkter og tjenesteydelser. Den fastslåede overtrædelse vedrører perioden fra den 18. februar 1999 til den 29. januar 2009. Kartellet indgik bl.a. aftaler om priser og fordelte projekter ved en geografisk markedsopdeling både inden for og uden for EU henholdsvis EØS.
- 2 Sagsøgerne i denne sag betegnes samlet som EWGB m.fl. og enkeltvis som EWGB, GCC, KMEW og OETC. De sagsøgte betegnes samlet som Draka m.fl. Selskabet ABB AB er retlig efterfølger til et selskab af samme navn, som nu hedder ABB Power Grinds Sweden AB; den oprindelige sagsøgte betegnes som »det gamle ABB AB«. Prysmian Netherlands er hjemmehørende i Delft, Nederlandene, Draka Holding (herefter »Draka«) i Amsterdam, Nederlandene, ABB og ABB Holdings i Rotterdam, Nederlandene, og Nexans Nederland og Nexans Cabling Solutions i Schiedam, Nederlandene. De øvrige sagsøgte har deres etableringssted uden for Nederlandene.
- 3 EWGB, KMEW og OETS er nationale forsyningsselskaber, der er ansvarlige for udvikling, drift og vedligeholdelse af højspændingsnettene i henholdsvis Bahrain, Kuwait og Oman. GCC ejer og driver en sammenslutning mellem de nationale elnet i medlemsstaterne i Gulf Cooperation Council (De Forenede Arabiske Emirater, Bahrain, Saudi-Arabien, Oman, Qatar og Kuwait).

- 4 EWGB m.fl. har nedlagt påstand om, at det fastslås, at Draka m.fl. hæfter solidarisk over for EWGB m.fl. på grundlag af et ansvar uden for kontrakt som følge af deres deltagelse i kartellet. De har endvidere nedlagt påstand om, at Draka m.fl. tilpligtes at betale en erstatning, hvis størrelse skal fastslås i en særskilt efterfølgende sag, som solidariske skyldnere. Der er tale om en skade, der er opstået uden for EØS. EWGB m.fl. har gjort gældende, at Draka m.fl. hæfter herfor som retlige enheder, der hører til de virksomheder i henhold til EU-konkurrenceretten, som begik den overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud, der blev fastslået ved afgørelsen. I denne forbindelse har de anlagt søgsmål mod Draka og Prysmian Netherlands som universelle retlige efterfølgere til Prysmian Cable Holding B.V. og Prysmian Cables and Systems B.V.
- 5 I afgørelsen blev det fastslået, at Prysmian Cavi e Sistemi, det gamle ABB AB og Nexans France deltog i kartellet. Prysmian SpA, Pirelli, Goldman Sachs, ABB Ltd. og Nexans SA blev i afgørelsen holdt down-top-ansvarlige som (indirekte) moderselskaber til de førnævnte selskaber, der deltog i kartellet. Nexans Participations er ikke adressat for afgørelsen, ej heller selskaberne Prysmian Netherlands, Draka, ABB B.V., ABB Holdings, Nexans Nederland og Nexans Cabling Solutions, der er hjemmehørende i Nederlandene. Disse nederlandske sagsøgte er alle direkte eller indirekte datterselskaber, som er ejet 100%, af Prysmian Cavi e Sistemi, ABB Ltd eller Nexans S.A.
- 6 Prysmian Cavi e Sistemi er et datterselskab, som er ejet 100%, af Prysmian SpA. Pirelli var indtil den 29. juli 2005 hovedaktionær i Prysmian-koncernen; siden denne dato har Prysmian SpA været hovedaktionær. Goldman Sachs var fra den 29. juli 2005 til den 28. januar 2008 indirekte moderselskab til Prysmian SpA. I en del af kartelperioden – fra den 27. oktober 1999 til den 26. april 2006 – var Prysmian Cable Holding et (mellem)holdingselskab mellem sit moderselskab, der ejede det 100%, Prysmian Cavi e Sistemi, og sit datterselskab, som var ejet 100%, Prysmian Cables and Systems. I kartelperioden var Prysmian Cables and Systems aktiv inden for fremstilling, eksport og distribution af kabler.
- 7 EWGB m.fl. er af den opfattelse, at Draka (som retlig efterfølger til Prysmian Cable Holding) hæfter top-down som »forbindelsesled« mellem sit moderselskab Prysmian Cavi e Sistemi og sit datterselskab Prysmian Cables and Systems (nu Prysmian Netherlands). Prysmian Cables and Systems hæfter ligeledes top-down, eftersom selskabet har solgt kartelomfattede produkter.
- 8 Det gamle ABB AB var et datterselskab af ABB Ltd. ABB AB har overtaget det gamle ABB AB's eventuelle hæftelse med hensyn til det krav, der er gjort gældende i hovedsagen. ABB B.V. er et datterselskab, som er ejet 100%, af ABB Holdings. ABB B.V. er aktiv inden for salg og bistand i forbindelse med ABB's projekter i Benelux-landene. ABB Holdings var et holdingselskab, som ejede og forvaltede aktierne i ABB B.V.
- 9 Nexans France er et (indirekte) datterselskab af Nexans SA, (hoved)aktionæren i Nexans-koncernen. Nexans Nederland er et datterselskab, som er ejet 100%, af

Nexans Participations. Det var og er aktivt inden for engroshandel med bl.a. kabler og ledninger. Nexans Cabling Solutions er et datterselskab, som er ejet 100%, af Nexans Nederland. Det udbyder bl.a. netværkskabelsystemer og -løsninger.

- 10 Ved den appellerede dom erklærede Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam) sig inkompetent til at pådømme søgsmålene mod de sagsøgte, der er hjemmehørende uden for Nederlandene. Den anser sig kun for at være kompetent for søgsmålene mod de sagsøgte, der er hjemmehørende i Nederlandene. Den anførte bl.a., at det ikke kan lægges til grund, at kravene mod de sagsøgte, der er hjemmehørende i Nederlandene, og de sagsøgte, der er hjemmehørende uden for Nederlandene, er så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem ved den samme ret for at undgå uforenelige retsafgørelser. EWGB m.fl. har iværksat appel til prøvelse af denne afgørelse.
- 11 Rettens kompetence er i henhold til nederlandsk ret en ufravigelig procesforudsætning og prøves derfor, også i appelsagen, ex officio. Den internationale kompetence for Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam) er endvidere blevet anfægtet af de sagsøgte, der er hjemmehørende uden for Nederlandene, ved en særskilt indsigelse. Parternes argumenter har hidtil kun vedrørt kompetencen for Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam) til at pådømme søgsmålene mod de sagsøgte, der er hjemmehørende uden for Nederlandene.
- 12 Den stedlige kompetence, dvs. spørgsmålet om, hvilken ret (i samme instans) i Nederlandene der er kompetent til at pådømme søgsmålet, er ikke en ufravigelig procesforudsætning. Denne stedlige kompetence fastlægges principielt på grundlag af sagsøgtens etableringssted. Af de nederlandske sagsøgte er kun Draka hjemmehørende i retskredsen Amsterdam. Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam) anså sig på grundlag af den civile retsplejelovs artikel 107 for at have stedlig kompetence. I henhold til denne bestemmelse er en ret, når den er kompetent med hensyn til en af de sagsøgte, der er indklaget samlet, også kompetent med hensyn til de øvrige sagsøgte, såfremt der foreligger en sådan sammenhæng mellem de forskellige sagsøgte, at effektivitetshensyn begrundet en samlet behandling. I øvrigt har de pågældende sagsøgte, der er hjemmehørende i Nederlandene, ikke anfægtet, at Rechtbank (ret i første instans) er stedligt kompetent. Afgørelsen om den stedlige kompetence kan ikke appelleres (den civile retsplejelovs artikel 110, stk. 3). Gerechtshof (appeldomstol, Nederlandene) skal derfor i henhold til de nederlandske processuelle bestemmelser lægge til grund, at Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam) er kompetent med hensyn til alle de sagsøgte, der er hjemmehørende i Nederlandene.
- 13 For at søgsmålene i hovedsagen kan tages til følge, kræves det i første række, at der fastslås en hæftelse for alle sagsøgte, således som EWGB m.fl. har gjort gældende. EWGB m.fl. har nedlagt påstand om, at skaden bestemmes i en procedure for konstatering af skader (den civile retsplejelovs artikel 612). Der er tale om en i nederlandsk ret normal, men ikke obligatorisk separat efterfølgende

sag. Det er tilstrækkeligt for, at sagen kan overføres til en procedure for konstatering af skader ved en hjemvisning med henblik på at bestemme skaden i denne efterfølgende sag, at det kan sandsynliggøres, at EWGB m.fl. har lidt en skade.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 14 Fortolkningsspørgsmålene hænger sammen med sagens specifikke art, idet der er tale om en retssag, som vedrører en kartelskade som følge af en af Kommissionen fastslået overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud. Visse af de forelagte spørgsmål spiller også en rolle i andre sager vedrørende kartelskader, som verserer i Nederlandene, f.eks. i en anden sag om en skade som følge af et kartel, hvor Gerechtshof (appeldomstol) i dag delvist forelægger de samme spørgsmål, og i en sag, hvor Hoge Raad (øverste domstol, Nederlandene) forelagde spørgsmål den 26. juni 2023 (C-393/23, Athenian Brewery und Heineken).

Spørgsmål 1a og 1b

- 15 Gerechtshof (appeldomstol) står i denne sag over for forskellige opfattelser af det spørgsmål, om søgsmålet mod Draka og/eller de øvrige sagsøgte, som er hjemmehørende i Nederlandene, på den ene side og hvert enkelt søgsmål mod de udenlandske sagsøgte på den anden side er eller kan være snævert forbundne som omhandlet i Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), og om det har betydning, at det kan forudses af den pågældende sagsøgte, at vedkommende vil blive sagsøgt ved Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam), den ret, der er kompetent med hensyn til den hovedsagsøgte Draka.
- 16 Ifølge den ene opfattelse, som er blevet gjort gældende af EWGB m.fl., følger den snævre forbindelse af det forhold, at søgsmålet mod Draka (og eventuelt søgsmålene mod de øvrige sagsøgte, der er hjemmehørende i Nederlandene) på den ene side og søgsmålene mod de udenlandske sagsøgte på den anden side er baseret på en hævdet solidarisk hæftelse for den samme skade, idet der er rejst krav ved domstolene mod dem alle i deres egenskab af enheder, der hører til de virksomheder, hvorom det i afgørelsen blev fastslået, at de havde tilsidesat det EU-retlige kartelforbud ved en samlet og vedvarende overtrædelse. Denne opfattelse hviler på formålet med erstatningen, nemlig at sikre en effektiv anvendelse af det EU-retlige kartelforbud (jf. dom af 6.10.2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, præmis 67, herefter »Sumal-dommen«).
- 17 Ifølge den anden opfattelse er det i et sådant tilfælde kun en adressat for afgørelsen eller endda kun en enhed, der faktisk selv har begået overtrædelser af konkurrenceretten, der kan være hovedsagsøgt. Top-down-hæftelsen og/eller down-top-hæftelsen for de enheder, der hører til virksomheden, og som ikke selv deltog i overtrædelserne, begrundes efter denne opfattelse ikke, at en sådan enhed (som ikke er nævnt i afgørelsen) kan være hovedsagsøgt. Den velordnede retspleje tilgodeses ikke, hvis der foreligger en bred gruppe af potentielle hovedsagsøgte.

Dette ville indebære en udhuling af det princip, der er fastsat i Bruxelles-Ia-forordningens artikel 4, stk. 1, og medføre en uforudsigelig anvendelse af kompetencereglerne og en uønsket »forum shopping«, idet retterne i (næsten) alle medlemsstater i så fald kunne være kompetente. Dette vil udgøre en tilsidesættelse af kravet om forudsigelighed, formålet om, at kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed, og princippet om, at særlige kompetenceregler såsom Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), bør begrænses til klart afgrænsede tilfælde, som skal fortolkes snævert. Navnlig søgsmål mod en enhed, som ikke er nævnt i afgørelsen, og hvis top-down-hæftelse gøres gældende, og mod enheder, for hvilke der i afgørelsen kun er fastslået en down-top-hæftelse som en del af en virksomhed, er for forskellige til at opfylde betingelsen om en snæver forbindelse, i hvert fald når der er tale om søgsmål mod enheder, som ikke tilhører den samme virksomhed. Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), kan ifølge denne opfattelse kun begrunde en kompetence, såfremt det kan forudses af sagsøgte, at der vil blive anlagt søgsmål mod dem ved den ret, der er kompetent med hensyn til den hovedsagsøgte. Dette er ikke tilfældet for vidt adskilte moder- og datterselskaber til forskellige virksomheder.

- 18 Ifølge Gerechtshof (appeldomstol) er det uforeneligt med formålet om effektiv håndhævelse af det EU-retlige kartelforbud, hvis enheder, hvormed der kan foreligge en snæver forbindelse, og/eller som kan være den hovedsagsøgte, på forhånd udelukkes. Det er plausibelt, at søgsmål, der på grund af en samlet og vedvarende overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud er anlagt mod sagsøgte, som direkte i henhold til EU-retten betragtes som hæftende enheder, vedrører de samme faktiske og retlige omstændigheder, når det kunne forudses af disse sagsøgte, at de ville blive sagsøgt ved retten på den hovedsagsøgtes hjemsted. Med hensyn til forudsigeligheden kan det have betydning, at en overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud kan føre til erstatningssøgsmål anlagt af mange sagsøgere mod mange enheder, som hæfter direkte i henhold til EU-retten. De konkrete faktiske omstændigheder i en bestemt sag kan imidlertid medføre, at forbindelsen mellem søgsmålet mod den hovedsagsøgte og søgsmålet mod en bestemt anden sagsøgt er så løs, at der ikke foreligger den nødvendige snævre forbindelse som omhandlet i Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1). I disse tilfælde kan det ikke hævdes, at der er risiko for modstridende afgørelser, hvis søgsmålene mod forskellige sagsøgte ikke behandles for den samme ret. Forudsigeligheden udgør således en korrektionsmekanisme i forbindelse med afgørelsen af, om der foreligger de samme faktiske og retlige omstændigheder. Denne fortolkning er i overensstemmelse med dom af 21. maj 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), tilgodeser formålet med Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1) (velordnet retspleje), bidrager til en effektiv og sammenhængende håndhævelse af EU-konkurrenceretten og er i overensstemmelse med fraværet af et hierarki mellem søgsmålene samt fraværet af nærmere betingelser angående den hovedsagsøgte ved anvendelsen af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1).

Spørgsmål 2

- 19 Gerechtshof (appeldomstol) står over for to forskellige opfattelser af, hvilken betydning det vil have for anvendelsen af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), hvis sagsøgerne eventuelt får medhold i søgsmålene mod den hovedsagsøgte, to opfattelser, som begge finder støtte i nederlandsk retspraksis.
- 20 Ifølge den ene opfattelse skal det først bedømmes i hovedsagen, om sagsøgerne skal gives medhold i søgsmålene. Imidlertid kan der ifølge denne opfattelse foreligge retsmisbrug, hvis der mod bedre vidende anlægges et på forhånd udsigtsløst søgsmål mod en hovedsagsøgt.
- 21 Ifølge den anden opfattelse skal det allerede ved vurderingen af den internationale kompetence prøves, om de anlagte søgsmål i faktisk og retlig henseende er tilstrækkeligt begrundede, navnlig når der er tale om søgsmål mod den hovedsagsøgte, og Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), finder ikke anvendelse, når der foreligger en utilstrækkelig begrundelse. I denne forbindelse er der blevet henvist til dom af 28. januar 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, præmis 61, og af 16. juni 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, præmis 44. Domstolen bemærkede i disse domme, at prøvelsen af kompetencen ikke må begrænses til sagsøgerens påstande. Der skal også foretages en vurdering af de tilgængelige oplysninger om det faktiske retsforhold mellem parterne og af sagsøgtens påstande. Ifølge denne opfattelse kan Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), kun anvendes, når det allerede fra begyndelsen – altså uden forhandling mellem parterne om realiteten, nærmere vurdering af de faktiske omstændigheder eller bevisførelse – er tilstrækkeligt sandsynligt, at søgsmålet mod den hovedsagsøgte vil blive taget til følge.
- 22 Der er begrundet tvivl om, hvilken opfattelse der er korrekt. Generaladvokat Mengozzi har i sit forslag til afgørelse af 24. maj 2007 i sagen Freeport (C-98/06, EU:C:2007:302, punkt 70) givet udtryk for det synspunkt, at prøvelsen af risikoen for uforenelige retsafgørelser også omfatter en vurdering af sandsynligheden for, at der gives medhold i sagen, der er anlagt mod den, der har bopæl i domsstaten. Denne vurdering vil ifølge generaladvokat Mengozzi kun få begrænset konkret praktisk relevans ved vurderingen af, om der er risiko for uforenelige retsafgørelser, bortset fra tilfælde, hvor det er åbenbart, at sagen skal afvises, eller der skal ske frifindelse. Domstolen har imidlertid i dom af 13. juli 2006, Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, præmis 31, fastslået, at artikel 6, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 kan finde anvendelse i en sag anlagt i en medlemsstat mod en person, der har bopæl i denne medlemsstat, og en medsagsøgt med bopæl i en anden medlemsstat, selv når denne sag i forhold til den førstnævnte sagsøgte er blevet afvist allerede på tidspunktet for dens anlæg på grundlag af nationale bestemmelser, som kan gøres gældende over for ham. Denne konklusion ændrer ikke det forhold, at der kan foreligge retsmisbrug, når der mod bedre vidende anlægges et på forhånd udsigtsløst søgsmål mod en hovedsagsøgt.

Spørgsmål 3a-3c

- 23 Disse spørgsmål har kun betydning, såfremt det er relevant i forbindelse med prøvelsen af kompetencen, om søgsmålet eventuelt tages til følge. Hvis der ved prøvelsen af kompetencen kun kan foreligge retsmisbrug og dermed konstateres inkompetence, når der mod bedre vidende anlægges et på forhånd udsigtsløst søgsmål mod en hovedsagsøgt, skal disse spørgsmål – hvis der ikke foreligger retsmisbrug – besvares i hovedsagen.

Spørgsmål 3a

- 24 De af EGWB m.fl. anlagte søgsmål er baseret på den opfattelse, at den EU-retlige ret til erstatning i tilfælde af overtrædelser af det EU-retlige kartelforbud under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende også kan gøres gældende for en skade, der er opstået uden for EØS. Dette er i overensstemmelse med det princip, at enhver har adgang til at kræve erstatning, når der er årsagsforbindelse mellem den nævnte skade og en overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud, idet den skadelidte ikke nødvendigvis skal være aktiv som udbyder eller efterspørger på det berørte marked (jf. dom af 13.7.2006, Manfredi, C-295/04, EU:C:2006:461, præmis 60 og 61, af 5.6.2014, KONE m.fl., C-557/12, EU:C:2014:1317, præmis 34, og af 12.12.2019, Otis GmbH m.fl., C-435/18, EU:C:2019:1069, præmis 32).
- 25 Ifølge en anden opfattelse gælder EU-konkurrenceretten ikke for en skade, der er opstået på markeder uden for EØS som følge af handlinger, der er foretaget der, navnlig ikke, når denne skade påføres enheder, som er hjemmehørende uden for EØS.
- 26 Der er begrundet tvivl om, hvilken opfattelse der er korrekt. I den førnævnte dom i sagen Otis GmbH m.fl. (præmis 30) blev det ganske vist bemærket, at enhver skade, som har en årsagsforbindelse til en overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud skal kunne give anledning til erstatning med henblik på at sikre den effektive anvendelse af dette forbud, men Domstolens hidtidige domme vedrørte (i hvert fald også) skader, der var opstået inden for EØS. Det følger af dom af 14. februar 2012, Toshiba Corporation m.fl., C-17/10, EU:C:2012:72, præmis 67, at artikel 101 TEUF ikke finder anvendelse på et kartel, som kun har virkninger uden for medlemsstaternes område. Der opstår det spørgsmål, om dette indebærer, at når et kartel både har virkninger på en eller flere medlemsstaters område og på et tredjelands område, kan der af EU-retten udledes en ret til erstatning med hensyn til sidstnævnte virkninger.
- 27 I denne sag kan det ikke udelukkes, at Kommissionens afgørelse også vedrører adfærd, som ganske vist ikke er udvist på EU's område eller i EØS-området, men hvis konkurrencebegrænsende virkninger kan mærkes på EU-markedet eller EØS-markedet (jf. dom af 24.10.2017, Intel mod Kommissionen, C-413/14 P, EU:C:2017:632, præmis 45). 681. betragtning til afgørelsen har nemlig følgende ordlyd: »Insofar as the activities of the cartel related to sales in countries that are

not members of the Union or the EEA and had no impact on trade in the Union or the EEA, they are outside the scope of this Decision.«

Spørgsmål 3b

- 28 Spørgsmål 3b vedrører den såkaldte »Akzo-formodning«, altså en afkræftelig formodning for, at et moderselskab, som ejer (næsten) 100% af kapitalen i sit datterselskab, og som har overtrådt EU-konkurrencereglerne, udøver afgørende indflydelse på dette datterselskabs adfærd (jf. dom af 10.9.2009, Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, C-97/08 P, EU:C:2009:536, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis). Denne formodning gælder også, når et moderselskab kan udøve alle de stemmerettigheder, der er knyttet til dets datterselskabs aktier (jf. dom af 27.1.2021, The Goldman Sachs Group mod Kommissionen, C-595/18 P, EU:C:2021:73, præmis 35), og er også blevet anvendt på et moderselskab med indirekte kontrol over et mellemholdingselskab (jf. Rettens dom af 27.9.2012, Shell Petroleum m.fl. mod Kommissionen, T-343/06, EU:T:2012:478, præmis 52) og et moderselskab, som er et inaktivt holdingselskab uden økonomisk aktivitet (jf. dom af 20.1.2011, General Química m.fl. mod Kommissionen, C-90/09 P, EU:C:2011:21, præmis 86-88, og af 11.7.2013, Kommissionen mod Stichting Administratiekantoor Portielje, C-440/11 P, EU:C:2013:514, præmis 42-44). »Akzo-formodningen« blev udviklet i forbindelse med den offentligt-retlige håndhævelse af EU-konkurrenceretten. Der er begrundet tvivl om anvendelsen af »Akzo-formodningen« i civilretlige sager om skader som følge af et kartel.
- 29 Den ene tilgang lægger vægt på, at det konkurrenceretlige virksomhedsbegreb skal fortolkes ens i forbindelse med den offentligt-retlige og den civilretlige håndhævelse, og at de betragtninger, der ligger til grund for anvendelsen af »Akzo-formodningen« i forbindelse med den offentligt-retlige håndhævelse af EU-konkurrenceretten, også gælder for den civilretlige håndhævelse.
- 30 Ifølge en anden opfattelse er »Akzo-formodningen« kun en processuel bevisformodning til fordel for Kommissionen og nationale konkurrencemyndigheder i forvaltningsretlige sager. De nationale bevis- og retsplejeregler er ikke blevet ændret ved Sumal-dommen og dom af 14. marts 2019, Skanska Industrial Solutions m.fl. (C-724/17, EU:C:2019:204), og det kan heller ikke udledes af disse domme, at denne forvaltningsretlige processuelle bestemmelse uden videre finder anvendelse i civilretlige sager om hæftelse. Det har i denne forbindelse betydning, at »Akzo-formodningen« i Sumal-dommens præmis 43 ikke blev anset for at være et aspekt af (den civilretlige) tilregnelser.

Spørgsmål 3c

- 31 Spørgsmål 3c rejser den problemstilling, om et mellemholdingselskab såsom Draka, der blot forvalter og ejer aktier, opfylder det i Sumal-dommens præmis 51 opstillede kriterium om udøvelse af en økonomisk aktivitet, som har en »konkret forbindelse« med genstanden for den overtrædelse, som moderselskabet er holdt

ansvarlig for. Også i denne henseende står Domstolen over for forskellige synspunkter.

- 32 Ifølge den ene opfattelse skal dette spørgsmål besvares bekræftende, eftersom Sumal-dommen (præmis 52) synes at give plads for en indirekte deltagelse i overtrædelsen af det EU-retlige kartelforbud. I denne forbindelse er der blevet henvist til, at et sådant mellemholdingselskab som et forbindelseselement letter og muliggør den økonomiske aktivitet og dermed overtrædelsen af kartelforbuddet.
- 33 Ifølge den anden opfattelse skal dette spørgsmål besvares benægtende, eftersom Sumal-kriterierne forudsætter en faktisk aktiv deltagelse i overtrædelsen af det EU-retlige kartelforbud, mens ejerskab til og forvaltning af aktier ikke (i sig selv) kan kvalificeres som en sådan deltagelse. Endvidere er der i denne forbindelse blevet rejst det spørgsmål, om det har betydning for den civilretlige hæftelse, om mellemholdingselskabets datterselskab har solgt kartelomfattede produkter til EWGB m.fl., eller om det er tilstrækkeligt, at der er blevet solgt kartelomfattede produkter til en vilkårlig person.

Spørgsmål 4a-4c

Spørgsmål 4a

- 34 Ifølge EWGB m.fl. er det tilstrækkeligt til, at Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), finder anvendelse, at søgsmålene mod de udenlandske sagsøgte og et af søgsmålene mod de nederlandske sagsøgte er snævert forbundne som omhandlet i denne bestemmelse, herunder når en eller flere af disse sagsøgte er hjemmehørende i en anden retskreds end retskredsen for den ret, hvor søgsmålet er anlagt. Ifølge en anden opfattelse er det kun én enkelt sagsøgt, som er hjemmehørende i retskredsen for den ret, hvor søgsmålet er anlagt, der kan fungere som hovedsagsøgt. Begge opfattelser finder støtte i nederlandsk retspraksis.
- 35 Gerechtshof (appeldomstol) konstaterer, at ordlyden af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), synes at indikere, at kun én sagsøgt kan være hovedsagsøgt. Såfremt det måtte være nødvendigt, at der foreligger den omhandlede snævre forbindelse mellem søgsmålene mod alle udenlandske medsagsøgte og søgsmålet mod Draka, er der tale om et langt strengere kriterium end det, der ville gælde, hvis det var tilstrækkeligt med en forbindelse til et søgsmål, som er anlagt mod en af de øvrige sagsøgte med hjemsted i Nederlandene (men ikke i retskredsen for Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam)). Som anført i præmis 12 skal Gerechtshof (appeldomstol) i denne sag lægge til grund, at den er kompetent med hensyn til alle de sagsøgte, der er hjemmehørende i Nederlandene.

Spørgsmål 4b

- 36 Eftersom Draka muligvis ikke kan være hovedsagsøgt, mens en af de øvrige nederlandske sagsøgte godt kan være det, har det betydning, om Bruxelles-Ia-

forordningens artikel 8, nr. 1), direkte og eventuelt endda udelukkende – under tilsidesættelse af de nationale regler om stedlig kompetence – begrundet ikke blot den internationale, men også den stedlige kompetence. Ordlyden af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), peger i denne retning. Denne dobbeltfunktion er allerede blevet bekræftet angående Bruxelles-Ia-forordningens artikel 7, nr. 1) og 2), og artikel 11, stk. 1, litra b), hvis ordlyd er sammenlignelig med ordlyden af denne forordnings artikel 8, nr. 1) (jf. dom af 15.7.2012, Volvo m.fl., C-30/20, præmis 33, af 3.5.2007, Color Drack, C-386/05, EU:C:2007:262, præmis 30, og af 30.6.2022, Allianz Elementar Versicherung, C-652/20, EU:C:2022:514). Spørgsmål 4b tager sigte på at afklare denne problemstilling entydigt, idet denne dobbeltfunktion lægges til grund ved forelæggelsen af spørgsmål 4c.

Spørgsmål 4c

- 37 Spørgsmål 4c forelægges for det tilfælde, at Draka ganske vist ikke kan være hovedsagsøgt, men en af de andre nederlandske sagsøgte godt kan være det. Såfremt spørgsmål 4a besvares benægtende – således at kun én sagsøgt kan være hovedsagsøgt – og spørgsmål 4b besvares bekræftende – således at Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), direkte fastlægger den stedligt kompetente ret – opstår nemlig det spørgsmål, om Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), giver mulighed for en hjemvisning til retten på hjemstedet for en anden sagsøgt i samme medlemsstat. I så fald (ingen snæver forbindelse til søgsmålet mod den hovedsagsøgte, men derimod til et søgsmål mod en anden sagsøgt, der er hjemmehørende i samme medlemsstat) skal sagen, hvis der ikke er mulighed for intern hjemvisning, genoptages ved retten på denne anden sagsøgte hjemsted i samme medlemsstat. Dette fører til en ny sag, hvor den internationale kompetence på ny skal prøves *ex officio*. Muligheden for intern hjemvisning (således at én nederlandsk ret hjemviser sagen til en anden, idet sagen fortsættes på det trin, den befinder sig på) tilgodeser hensynet til procesøkonomien og nyttigheden. Gerechtshof (appeldomstol) er derfor af den opfattelse, at Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), bør kunne fortolkes således, at der er mulighed for en sådan intern hjemvisning.